

Pontosítások a szabadkőművesek múzeuma ügyében

Visszhang

A *szabadkőművesség múzeuma Váradon* címmel rövid tudósítás jelent meg a *Bihari Naplóban* április 19-én. Mivel nem mindenben értek egyet a közöltekkel, szükségesnek tartom néhány pontosítás megtételét.

A *Várad* folyóirat 2017. évi 9. számában *Az ígéretes tervet követő keserű csalódás* címmel publicisztikát közöltem erről a tervről, megfogalmazva kételyeimet, fenntartásaimat, egyúttal felajánlva egy bizonyos tárgyat a leendő múzeum számára. Ebből az írásból kimaradt egy fontos mozzanata a történetnek.

Még 2016 augusztusában a *Cultura în mișcare* elnevezésű váradai civil szervezet nagyszabású rendezvényt tartott a Continental szálloda konferenciatermében, ahová engem is meghívtak. Előzőleg a szervezet egyik vezetője otthonomban felkeresett, és kért egy példányt a könyvemből (*Szabadkőművesek Nagyváradon*, NAT, 2004), arra hivatkozva, hogy a szabadkőművességről fognak értekezni. A meghívott előadó egy bukaresti magyar történész volt, Varga Attila, aki természetesen románul értekezett, többször idézve könyvemből. A hozzászólások során felvetődött a kérdés, voltak-e román tagjai a váradai szervezetnek. Én elmondtam, sem a László király páholyban, sem a későbbi, a román impérium alatt működő Bihar páholyban nem szerepeltek román nevű személyek, ezt a budapesti Állami Levéltárban megőrzött korabeli dokumentumok, tagnévsorok igazolják. Végül abban maradtunk, a kutatást folytatni kell, lehetnek még feltáratlan dokumentumok. Azt természetesnek vették, hogy a könyvem náluk marad, és majd (talán) lefordítják román nyelvre is.

Felhívtam a figyelmet olyan személyek nevére az egykori László király páholy tagságából, akik meghatározó szerepet játszottak városunk életében, például Grósz Menyhért orvos, a páholyalapításban meghatározó szerepet játszó

Bertsey György, Sulyok István református lelkész, későbbi püspök, Ágoston Péter, a Bihar páholy egykori főmestere, dr. Várady Zsigmond ügyvéd, és még sok más tekintélyes személy.

Olvasva a *Bihari Naplóban* megjelenteket, az alábbi pontosításokat, illetve kiegészítéseket fogalmaztam meg.

Először is nem a „Szent László páholy” székhelyéről van szó, hanem egyszerűen a László király páholyéről, amely a román impérium alatt felvette a Bihar páholy nevet.

A páholyház szomszédságában található, egykor impozáns, emeletes épület nem tartozott a páholyházhoz. Az egykori neves nagyváradai polgármester, Rimler Károly feleségéé volt. A kommunizmus éveiben kisajátították, államosították, egy kisipari szövetkezet – kötöde – működött benne. A kisüzem tönkrement, az épület évek óta üresen áll. Egy időben hajléktalanok tanyáztak benne, s meglehetősen tönkretették. Így lepusztulva valóban megérett a felújításra, és megfelelő funkciót találva neki újra lehetne hasznosítani.

A páholyház annak köszönhetően maradt meg aránylag jó állapotban,

hogya a vámhivatal működött benne. Viszont ennek káros következményei is voltak: megváltoztatták az épület belső beosztását, jelentősen lecsupaszították, eltüntetve az épület egykori funkciójára utaló minden jelet, berendezést. Így tehát semmiképp sem lesz hiteles a szabadkőműves múzeum.

Az egész „projekt” egyedüli pozitívuma, hogy ha nem is teljesen hitelesen, de mégis valamilyen formában felidézi az egykori váradi szabadkőművesség emlékét. Ez azért fontos, mert a szabadkőművesek sokat tettek városunk fejlődéséért, korszerűsítéséért. Mi is fontosnak tartjuk emlékük megőr-

zését, ezt tudatosítani kell a mai váradiak soraiban is. Ehhez további kutatásokra, közlésekre lenne szükség. Mindez attól is függ, mennyire sikerül élettél megtölteni az új múzeumot, hiteles információkat közvetíteni a leendő látogatók számára – ahogy az ókori bölcsek mondták: sine ira et studio, azaz harag és elfogultság nélkül.

KUPÁN ÁRPÁD